

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY I - SEGONA EPOCA

NOVEMBRE 1919 - N.º 4

SUMARI:

TEXT: Geologia - Llac Tortonenc, *Jacinte Elias*.—**Excursionisme:** Excursió al Bergadà i Serra del Cadí, *J. P.*—**Secció oficial:** Reunió General Ordinària. —**Crònica:** Necrològica - N'Agustí Ullés Jover; Excursions fetes; Excursió a Sant Llorenç; Catalogació de Monuments; De les Esglésies Romàniques de Sant Pere; La Monografia de Sant Llorenç.—**Anunci d'Excursions.**—**GRATIS:** Interior de l'Església romànica de Santa Maria, de Sant Pere de Terrassa, abans de la seva restauració i de les excavacions exteriors, clixé *Galitzia*.

REDACCIO I ADMINISTRACIO: SANT ANTONI, 64

Tot bon
Excursionista
gasta Xacolata
Piera i
Brugueras

LA DALIA

QUEVIURES I COLONIALS

JOSEP SOLDEVILA

CONSERVES DE TOTES MENES
SOPEES I PURÉS PROPIS PER A
EXCURSIONISTES

FONTVELLA, 40 - TELÉF. 1861

PRODUCTES HIGIÈNICS COLOMBIANS

CONCESSIONARIS EXCLUSIUS

FREIXA I GASTÓ

COLUMELA, 13
TERRASSA

POLVOS «AURORA»

ANTISÉPTICS, PERFUMATS, REFRESCANTS
L'ALEGRIA DELS NENS LA OBTINDRÁN LES MARES QUE GASTIN
AQUESTS ACREDITATS POLVOS
IMMILLORABLES PER A DESPRÉS DEL BANY
RIVALITZEN AMB TOTS ELS SEUS SIMIL'LARS

ES VENEN A TOT ARREU

FERRETERIA MODERNA

Domingo Argemí Riera

GRANS EXISTÈNCIES D'ARTICLES PER A
TURISME, CAMP I PESCA

COMPLERT ASSORTIT DE
ARTICLES PER A AFEITAR

VARIETAT EN OBJECTES PER A REGAL ETZ.

Si no pot llegir bé això és que necessita usar ulleres, dirigeixis
a la casa

JOSEP BALADA

SUCCESSOR DE PERE CULELL

Font-vella, 10

Teléfono, 2399

Joiaria, Bisuteria, Optica-Bessons prismàtics
Gafes per a el sol.-Altimé-
trics.-Contapassos, etc. etc.

Representant de l'acreditada casa
F. de P. CARRERAS de Barcelona

GALÍ I C.^A

Drogues i productes químics

:: Material fotogràfic ::

GRAN ASSORTIT DE CONSERVES

Sant Pere, 27 - Telèfon 1850

Galetes i Bescuits

SPORTMAN PINEDA GERMANS

Telèfon, 671 A - Barcelona

Dipòsit a Terrassa: JAUME TALÓ
Font-vella, 18, bis

Pianos i Auto - pianos
de les mellors marques

ROLLOS de música mecànica

Sempre novetats

Música impresa

CASA FARRÀS

Gabatxons, 18 - Telefon, 2182

Jaume Taló

Drogues i Perfumeria

Productes Químics, Colonials

Dipòsit de Conserve, Xampany

Vins i Licors

Font-vella, 18, bis. - Telèfon 2308

Vestir B. B. B. Casa Lous
Telèf. 1927 Sant Pere, 35

Fill de Joan Segues

Fàbrica de Productes ceràmics

Fàbrica: San Marián, 193
Telèfon 2085

Magatzem i Despatx:
Font-vella, 1 - Telèfon 2137

FERRETERIA

EL GLOBO

Baylina i C.^a

Plaça Major 18-Font-vella 2

Ferreteria en general

Bateria de cuina

Articles per a excursionisme

Telèfon 1970

ESPARDENYERIA

DE

Ignasi Grau

Espardenyes re-
forsades i de lu-
xe per a Caça,
Estiueig i excur-
sions. :: Grans
:: existències ::

ARRABAL, 22

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY I

SEGONA ÈPOCA

NOVEMBRE 1919

NÚM. 4

GEOLOGIA

LLAC TORTONENC

Durant l'època *Helvecienca* el mar cobria una part del Penedès, endinsant-se per migjorn de nostra comarca fins prop de Granollers. Això ho demostren els fòssils marins (*pectens, conus, lucines, turritel·les, ostreas, cerithiumes, scutel·les, clypeasters, etc.*) que amb tanta abundor es troben a la faixa d'argiles i margues grogues que passa per Sant Sadurní, pel nord de *can Costa* de Castellbisbal, per *can Fatjó* de Rubí, pel santuari de *Sant Mamet* i per *can Vallet* de St. Cugat.

Emprò quan anava a començar l'època *Tortonenca*, amb els primers sotrac i aclofaments del terreny (preludi del cataclisme que se apropava,) començaren a brollar arreu nombrosos manantials d'aigües de calç, les quals dipositant damunt de les argiles helvecienques el sediment calic que portaven en dissolució, formaren les faixes de dura marga que's troben a la base del pis tortonenc. Aquestes faixes de marga, molt inclinades amb buçament nord, es veuen al tall de la carretera de Martorell davant de *can Santojini*, al tall de la carretera de Castellbisbal part d'avall de *can Elias*, i al torrent de *can Xercavins*, de Rubí.

Després d'aquestes primeres senyals del desequilibri de la escorça arribà la desastrosa catàstrofe, enfonsant-se gran part de l'Alt Penedès i de l'Alt Vallés, lo que fou causa de que les aigües del mar helvecienc avencessin envers el nord d'ambdues comarques. A l'ensembla sembla

que la faixa de terres costeres de migjorn s'anà alçant de mica en mica, fins a deixar comunicades del tot amb les aigües del Mediterrani aquestes aigües interiors, que formaren el *Llac Tortonenc* (1).

Aïllades les primeres aigües marines tortonenques dins la nova conca del Vallés i Penedés, el *Llac Tortonenc* s'anà reomplint amb les aigües dels torrents i rieres que s'hi abocaven per tots cantons. Aquestes aigües continentals, barrejant-se amb les marines embassades, les hi feren perdre la primitiva salabror, lo que fou causa de que no hi poguessin viure els peixos i moluscs d'aigua salada, i d'això prové la manca de fòssils marins que s'observa als terrenys tortonencs. En canvi, a les argiles tortonenques de can *Amat de les Farines* s'hi han trobat encastades closques senceres d'uns caragols anomenats *mongetes*, que sols viuen al continent, lo que demostra que arrapats a les plantes que creixien en el llac, al morir caigueren dintre d'aquest. La presència d'aquests moluscs a les argiles de dessota de dita casa prova també que dits terrenys es formaren dintre del llac.

Durant alguns mils d'anys les aigües que baixaven de les muntanyes del nord, anaven deixant al fons d'aquest llac llurs sediments argilosos, provinents de la descomposició de les llicorelles per l'acció disolent de l'anhidrid carbònic de les aigües, formant a còpia de temps aquestes potents gruixos d'argiles que omplenen tot el centre del Vallés. El color vermellós que tot sovint presenten les argiles tor-

(1) Que l'enfonsament del terreny fou més accentuat pel nord que per migjorn de dites comarques, semblen demostrar-ho, a mes de l'avenç de les aigües envers el nord, els dos següents fets que son molt significatius:

- 1.er el que encara avui resten al descobert a migjorn les arenisques roges Aquitanienques i les argiles grogues Helvecienques, i
- 2.on que les argiles i margues Tortonenses del nord gairebé no contenen ni bretxes, ni sorres, ni graves, ni acarreigs.

Si el terreny s'hagués ensorrat per migjorn, els terrenys Aquitanienques i Helvecienques haurien restat anegats dins l'aigua i s'haurien recobert de sediments tortonencs. El fet, doncs, de que dits terrenys restin a l'aire lliure, demostra que'l terreny s'enfonsà molt poc per aquell cantó. En canvi la manca o escassetat de bretxes i acarreigs en les argiles tortonenques del nord, dona a comprendre que les corrents que s'abocaven al llac portaven poca empena per la poca pendent del terreny, lo que és una prova de que s'havia enfonsat. Crec que les llicorelles de can *Amat* i de can *Carbonell* havien estat fins aleshores al descobert fins prop de Terrassa, i que amb dit ensorrament restaren una gran part d'elles anegades dins del *Llac Tortonenc*.

tonenques, fa sospitar que a conseqüència de l'enfonsament esmentat la faixa d'arenisques roges triàssiques de *can Margarit* i de *Matadepera* hagués quedat en alguns llocs més enlairada que les llicorelles, i que les corrents que en baixaven tenyides de vermell es barrejaven amb els sediments groguencs de les argiles del llac (1).

Quan a les darreries de l'època *Tortonenca* es repetiren les manifestacions dels aclofaments del terreny, tornaren a brollar altra volta els manantials d'aigües de calç, i aquestes formaren les noves faixes de dura marga i calça cretosa que caracteritzen el trànsit de l'època *Tortonenca* a la següent o *Sarmantienca*. Aquestes faixes superiors de marga, que sovint apareixen immediatament dessota mateix dels bancs d'acarreigs deixats per l'antic Llobregat, poden veure's als marges de la carretera de Rubí, dessota de la casa de *can Bosch*, a la rampa o repetjó de la mateixa carretera part d'avall de *can Falguera* i al fons del torrent de *can Rosés*. També apareixen al gran ribàs que hi ha al torrent de les *Carbonelles* al començar la costa de *can Sanfeliu*, al costat dret de la riera de Gayà prop del pont de la carretera de Viladecavalls, dessota de *can Turu* i part d'avall de *can Trullàs*. Aixís mateix se les troba a la meitat de la pujada de *can Poal* al nivell de la casa, en algunes vinyes de la serra de les *Martines* i a les de migjorn de *can Amat de les Farines*.

Poc després d'aquestes manifestacions del desequilibri de la escorça, arribà per fi el gran cataclisme que enfonsà de nou el centre del Vallés, i aleshores el Llobregat, abocant-se dins de nostra encontrada i passant per les avui serres de *can Bayona*, de *can Purull*, de *can Miassert*, de *can Poal*, de *can Bosc*, de *can Parellada* i de Sant Quirse, anà a parar prop de Sardanyola. Amb la força impetuosa amb que bai-

(1) Les argiles tortonenques fàcilment poden confondre's amb les argiles pontienques (que son mes modernes), per tenir totes el mateix origen, o siga la disolució de les llicorelles del nord. Emprò moltes vegades poden distingir-se les unes de les altres per presentar les primeres el color vermellós o bé per faixes de marga entreposades, caràcters que manquen a les darreres. Les faixes de marga de les argiles tortonenques son degudes als manantials d'aigua de calç que rajaren a l'època *Tortonenca*, quins sembla que ja s'havien estroncat del tot al formar-se les argiles pontienques. Aixís, doncs, quan les argiles son vermelloses o tenen entreposades faixes de marga, ja gairebé pot assegurar-se que son tortonenques. Emprò quan unes i altres son grogues i no presenten faixes de marga, aleshores tan sols pel nivell estratigràfic poden distingir-se les antigues o tortonenques de les modernes o pontienques.

xaven ses aigues invasores, i amb les desviacions cap a migjorn i cap a ponent que experimentaren mes tard, les argiles i margues tortonenques quedaren gairebé del tot recobertes de palets i sorres fines, constituint els primers els conglomerats sarmantiencs, i formant les darres les faixes d'arenisca o de *sauló* en aquells entreposades. Aquelles argiles i margues tortonenques de l'Alt Vallés a les qui no havien alcançat els aluvions del Llobregat, al enfonsar-se mes tard per aquest cantó nostra encontrada, restaren anegades dins del *Llac Pontienç*, quedant recobertes per grans gruixos d'argiles pontienques. Aixís, doncs, resulta avui que els dipòsits de lo que en altre temps fou *Llac Tortonenc* resten gairebé del tot amagats.

Aquests dipòsits tan sols treuen el cap en lo que foren vores de migjorn del llac, al fons dels barrancs de les torrenteres, i als grans talls o trencadures del terreny produïts pels enfonsaments de principis del pliocènic i de l'època *Sicilienca*. Les vores de migjorn del Llac Tortonenc es fan visibles a *can Santojini*, part d'avall de *can Elias* de Castellbisbal, a *can Fatjó* de Rubí, a *can Sanjuan* i *La Guinardera* i prop de *Sant Mamet* de Sant Cugat. En el centre de la comarca les argiles tortonenques es veuen al fons dels torrents de *Salces*, de *can Canyadell*, de *can Matalí*, de *can Guilera*, de *Sant Mus* i de *can Amat de les Farines*. Pel nord, apareixen als ribassos i trencadures de la serralada del centre del Vallés, com al marge de la carretera part d'avall de *can Trullás*, dessota de *can Turu*, al costat nord de *can Purull*, als ribassos del *Turó del Pèlac*, als talls dels torrents del *Salt* i de *can Corpell* al tall de ponent de la *Font de la Cucullada*, i al gran ribàs de dessota de la carretera de Rubí prop de *can Casanovas*.

Les vores del nord del Llac Tortonenc resten invisibles gairebé a tot arreu per estar recobertes per grans gruixos d'argiles pontienques i llots vermells siciliencs i quaternaris, lo que fa que als voltants de Terrassa no's pugua fixar amb precisió el límit septentrional del *Llac Tortonenc*.

JACINTE ELIAS

EXCURSIONISME

EXCURSIÓ AL BERGADÀ I SERRA DEL CADÍ

Es, sens dubte, l'extensa comarca del Bergadà una de les més accidentades i més riques en boscos, aigües, pasturatges, mines i tot quant ens donen de bó les altes muntanyes, així com també la que formant part del Pirineu tenim més aprop nostre.

Com no té d'ésser doncs interessant una excursió per les seves valls i cims? La que tenia anunciada el Centre Excursionista pels dies 14 al 18 d'agost, i que es portà a cap segons el programa que va publicar-se, ho fou en extrem.

Els que hi concorreguérem poguérem rebre moltes impressions per nosaltres poc o gens conegudes.

El joguinós riu Metge, que neix sota l'espessa obaga de la muntanya de Queralta, el riuet de Saldes, el del Gresolet, el torrent de les Dogues, el de l'Aiguadora i altres torrents i fonts que trobem a cada pas ens donen una alegre companyia.

L'aigua de Valls, aquest gros riu que més avall s'anomena Cardener, arrocega les seves clares aigües per son llit de llises roques i roncant pel fons de pregones valls rublertes d'atapaïda boscúria o tallades per drets cingles, es deixa sentir de lluny i dóna a l'arribar-hi una impressió de magna grandiositat. El seu neixement no pot ésser més bell: Ran mateix de l'allunyat poble de Gòsol, en mig d'una verda prada, neix silenciosament, d'entre la gleva, com si se'n avergonyís, sortint per tot arreu i formant tot seguit un gros caudal que's llensa ja sense por a una fressosa carrera.

El típic poble de Gòsol celebrava sa festa major. Quina bella arribada! La seva gran plassa (cosa extranya: en un poble petit una plassa gran) estava embellida per formoses parelles que dançaven belles i tradicionals dances; els homes fornits i rabaçuts i elles morenes i boniques, abillades amb amples i florejades faldilles i escaients mocadors de seda, la majestuosa serra de Cadí, juntada amb la Pedragosa, la de Pedraforca i altres, per a formar un colossal anfiteatre en quin bell fons s'asséu isolat aquest xamós poble, apareixien enrogides pels

últims raigs del sol, que daurava la seva blanquinosa testa; i les cases, aquelles rònegues cases d'amples portalades i grossos estreps en rondaven les parelles dansaires, prenent el conjunt l'aspecte d'un ideal escenari.

Al matí quan tot just clareja, grinyolen les velles portes de les cases, sortint-ne devotes gosolenques que amb una caputxeta negra, les mans juntades i amb pas lleuger i silenciós s'apropen a l'església des d'on una sonora campana les convida a pregar.

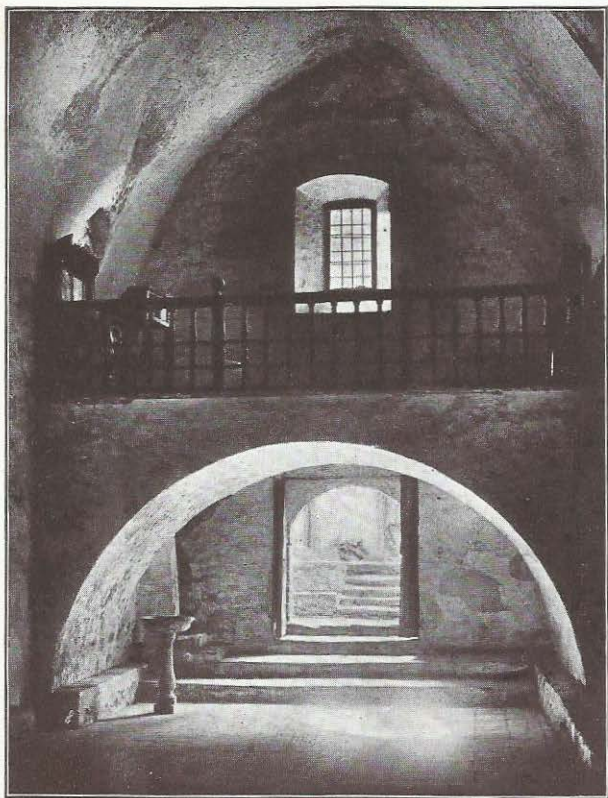
Una impressió mascle ens dona l'encinglerat Pedraforca que s'aixeca superb sobre nostres testes durant bona part de l'excursió; però el plat fort fou l'alterosa serra de Cadí.

Als que sols els plauen les belles encontrades, plenes d'aigua, vegetació i de rialleres masies, i que no saben caminar per llocs tristos i deserts, que no hi vagin pas. La contemplació de la vall de Cerneda i de la desolada coma dels Cortils els avorriren, i els estimbats que sobre aquesta coma alça la serra Pedregosa i més encara els que per la part de Cerdanya sembla que devorin la serra de Cadí els esfereïren.

Però el que aima de veure la seva terra, tant en sos bells llocs com en els que aquesta se'ns presenta descarnada, es quedarà astorat contemplant la grandiosa vall de Cerneda llastimosament mancada d'arbrat i sense cap senyal de vida; contemplarà amb tranquil·litat els cingles de sota els seus peus; passarà temps i més temps plantat en el cim de Comabona (2.525 m.) resseguint amb els ulls l'infinitat de pobles de la gran vall de Cerdanya que s'estén majestuosa al seu des-sota i passejarà la vista per les muntanyes que plenes de blanques congestes s'aixequen al seu davant. Per ací les muntanyes de Bescaran i Meranges, Andorra i Campcardós; cap allà el superb macís del Carlit; més lluny les muntanyes de Capcir, Madres i Conflent, per l'altra banda les de Pallars, i més i més muntanyes. En el dia que nosaltres hi pujarem la calitja no'ns deixava veure les Maleïdes per una banda, ni les nostres muntanyes de Sant Llorenç i Montserrat per l'altra.

Es esplèndida la contemplació d'aquell extens Prat d'Aguiló on campegen fornides eugues de Cerdanya, i aquella prada del Collell en la que s'hi escampa un ramat de bous de més de mil caps, tastar l'aigua de font Tordera, (a uns tres graus) i tocar neu d'alguna petita congesta que encara queda i que es deixarà atrapar per la de la propera hivernada.

Les obagues de Monné, del Gresolet i de Murcarols, els boscos de

Interior de l'Església romànica de Santa Maria, de Sant Pere de Terrassa, abans de la seva restauració i de les excavacions exteriors.

(Clixé Galitzia)

Sorribes i altres, són encisadors: rectes i alts pins negres es toquen l'un amb l'altre i corpulents faigs estenen la seva ombra amplement.

Però una mà egoïsta, una mà que no sent altre afany que'l d'estrener un grapat de moneda està cometent llastimoses barbaritats; un sens fi de boscos extensíssims, unes formoses obagues que mai havia pogut travessar la llum del sol, van desapareixent amb fatídica pressa! ¡Déu faci que ràpida una rectificació estronqui aquest gran desastre!

Les fonts nomenades pels del país, de les Adous, salten d'uns cinc metres d'alçada movent molt brogit i aixecant polsim d'aigua, corren avall per entre grosses i rodones pedres cobertes de negre molça que contrasta amb la blancor de l'aigua, i juntant-se amb altres rierols i torrents formen el Bastareny, d'aigua clara i abundosa, que's junta amb el Llobregat i és la vida de tantes indústries.

Fou, doncs, aquesta excursió plena d'impressions. Unes belles i amarades de dolçor, altres aspres i mascles, però totes elles plaents als que tenim la dèria de córrer món i sobretot de conèixer la nostra Pàtria.

J. P.

SECCIÓ OFICIAL

Reunió General Ordinària.—Per al dia 19 de setembre fou convocada Reunió General Ordinària de socis del Centre.

Es vegé molt concorreguda i en ella foren presos els següents acords:

Llegida l'acta de la sessió anterior fou aprovada.

S'acordà després d'unes paraules de condol del Sr. President, fer constar en acta el sentiment de la Societat per la pèrdua del malaurat company En Antoni Sà Boix, Secretari del Centre, que morí el dia 17 d'agost proppassat.

Seguidament fou aprovat l'estat de comptes llegit pel Tresorer.

Fou aprovada una proposició del mateix augmentant la quota en 10 céntims mensuals i altre de la Junta per la que tots els socis entrants deuen pagar tres pessetes en concepte d'entrada, entregant-se'ls-hi en canvi el distintiu del Centre.

Per a desempenyar els càrrecs de Vis-president i Secretari, que deixaven els senyors En Salvador Vallés i En Antoni Sà, foren elegits

respectivament En Pau Gorina i En Joan Pineda; pel de Tresorer fou reelegit En Francesc Badiella, i per a desempenyar els càrrecs de Vocals quedaren nomenats, segons el nostre Reglament, els presidents de la Secció de Fotografia i de les comissions especials.

Aixís, el Concell Directiu quedà constituït en la forma següent:

President, Domènec Palet i Barba; Vis-president, Pau Gorina; Vocals, Francesc Pí de la Serra, Marc Armengol, Salvador Vallés, Vicens Galicia i Francesc Capella; Arxiver, Lluc Sala; Tresorer, Francesc Badiella; Secretari, Joan Pineda i Vis-secretari, Joan Armengol.

Constitueixen la Comissió Organitzadora d'Excursions: *En Marc Armengol, President; N'Evarist Rigol, En Joan Armengol, En Rosend Grané i En Salvador Cardús, Vocals; i Secretari En Isidre Suana.*

La d'Arqueologia, Historia i Art: *En Francesc Pí de la Serra, President; En Emili Badiella, En Tomás Viver i En Ramón Fau, Vocals; i En Pau Gorina, Secretari.*

La de Ciències Naturals: *En Salvador Vallés, President; En Domènec Palet i Barba, En Ramón Albiñana i En Francesc Capella, Vocals i en Josep Roumens, Secretari.*

I la de «Arxiu del Centre»: *En Francesc Capella, President; En Feliu Ubach i En Salvador Cardús, Vocals; En Francesc Badiella, Tresorer; i En Joan Pineda, Secretari.*

Finalment fou donat per unanimitat a proposta del senyor Rigol un vot de gràcies als individus que acabaven en els seus càrrecs.

CRÓNICA

Necrològica

N'AGUSTÍ ULLÉS JOVER.—Un altre bo i admirable company acabem de perdre.

N'Agusti Ullés qui morí el dia 13 d'octubre a la edad de 34 anys figurava entre la dotzena d'amics que un dia fundaren el Centre Excursionista de Terrassa i desempenyà a la perfecció el càrrec d'Arxiver a la primera Junta del mateix.

El seu caràcter franc i esperit refinat l'havia fet objecte de general estima.

La malaltia que de temps venia patint l'havia allunyat de la vida d'excursionisme.

Fem present l'expressió de nostre més profund condol i preguem per a que descansi en pau el malaguanyat company.

EXCURSIONS FETES.—El dia 21 de setembre es portà a cap l'excursió anunciada, a Súrria i Manresa veient-se molt concorreguda per elements d'ambdós sexes, (uns 30 excursionistes.)

A Súrria visitaren les obres del f. c. miner, acompanyats pel senyor Orriols, que n'és empresari, veient ademés els establiments industrials de major importància, entre ells els treballs per a la explotació de sals potàssiques.

Interessà força la colònia obrera i xalets annexes a les mines, model de poblats moderns.

Des d'aquestes planes reiterem nostre agraïment als Srs. Orriols i Comerma, quins no deixaren un moment als excursionistes i amb els seus coneixements del lloc i la seva exquisida amabilitat feren doblement interessant la visita.

A Manresa es feren algunes visites que foren llevat d'una pròxima excursió a la veïna ciutat del plà de Bages.

—El dia 28 de setembre varis elements del Centre efectuaren l'exploració d'un avenc situat prop del camí que va de les Tres Creus a la Portella en el lloc que aquest comença a baixar i al costat d'una carbonera.

Fou portada a terme l'exploració, prenent-se les dades relatives a la seva fondària, mides de la boca, ample de la galeria del fons etc.

L'anada es feu per la Barata, font de l'Olla i les Tres Creus i la tornada per la Portella i l'Ubach.

—El dia 19 d'octubre es realitzà l'exploració de l'avenc situat ran mateix del manantial voclusià intermitent La Barbotera, del terme de Rellinàs, aixecant-se plànols d'aquesta cavitat, que sens dubte forma un conjunt amb el dit manantial.

No fou possible explorar-lo totalment, deixant per més endavant completar aquesta tasca.

—El dia 26 d'octubre es portà a cap l'excursió a Sant Benet de Ba-

ges que teniem anunciada, essent molt del gust dels que hi prengueren part.

Si l'espai ens ho permet, publicarem una ressenya de l'excursió i d'aquest històric monestir en el número vinent.

—També fou efectuada per uns dotze o quinze participants l'excursió al Turó de Moncada del dia 9 d'aquest mes.

En canvi, les excursions a les runes del Castell Sopera i al Dolmen de Pedra Gentil, anunciades pels dies 14 de setembre i 5 d'octubre respectivament, foren sospeses a causa de la pluja.

—
EXCURSIÓ A SANT LLORENÇ.—El diumenge dia 28 de setembre passat, els mestres de l'Escola d'Istiu, entre quins hi havia el Sr. Eladi Homs del Consell de Pedagogia de la Mancomunitat i el nostre amic En Artur Martorell, realitzaren una profitosa excursió a la muntanya de Sant Llorenç acompanyats per una representació del nostre Centre deixant-hi d'assistir per les seves ocupacions el Sr. Pompeu Fabra de l'Institut d'Estudis Catalans i el eminent botànic Pare Barnola.

Arribaren en el tren de quarts de vuit i amb carruatges es traslladaren al Coll d'Estenalles d'on seguiren a peu al Montcau, Coll d'Eres, Cova Simanya, Buflavia, Obits, Cova del Drac, La Mola, Font del Saüc, Cova del Frare, CanPobla i fins al Riudor, des d'on amb carruatges continuaren a nostra ciutat, i retornant a Barcelona amb el correu del vespre. Tingueren un dia esplèndid d'una claretat envejable i fruint de uns efectes de llum tardorals que feu relluïr la bellesa del nostre Sant Llorenç del Munt.

—
CATALOGACIÓ DE MONUMENTS.—A darreries del passat Octubre estigué a nostra ciutat l'intel·ligent fotògraf En Jaume Ribera qui per encàrrec de la secció de Conservació i Catalogació de Monuments del Institut d'Estudis Catalans obtingué una bella col·lecció de fotografies de conjunt i de detalls del bell retaule barroc del altar major de la Parròquia del Sant Esperit.

—
DE LES ESGLÉSIES ROMÁNQUES DE SANT PERE.— Temps hà tenim el propòsit de parlar de les Esglésies romàniques de Sant Pere, de la restauració de l'Església de Santa Maria i de les excavacions en aquell rescinte.

Ho farem probablement en el proper nombre però entretant cridem l'atenció de la Junta de Museus sobre la forma com s'efectuen els tre-

balls d'excavació, tot fent elogi de la correcta restauració de l'Església de Santa Maria.

Hauria sigut bo posar abans major cura en la conservació dels xiprers que tant bé esqueien en aquell lloc, alguns dels quals amb poc esforç han estat salvats.

Demés ens considerem en el deure de recomanar siguin retirades les terres procedents de les excavacions que son tirades darrera de les esglésies com si es fes un terraplé de via ferrada, matant tot l'encís que des del Vallparadís oferien les esglésies.

—
LA MONOGRAFIA DE SANT LLORENÇ.—Aviat quedarà del tot reunit el material per a la Monografia de la muntanya de Sant Llorenç del Munt. Encara que no està del tot decidida la forma com se portarà a cap la edició podem avançar que compendrà estudis geogràfics, geològics, d'història, folk-lore, flora i entomologia, índex de llocs, avencs, coves, fonts, etc., itineraris, profusió de fotografies i dos plànols generals, un de topogràfic i altre amb indicació de camins i carreteres.

ANUNCI D'EXCURSIONS

PER A NOVEMBRE I DESEMBRE DE 1919

DIA 23 DE NOVEMBRE

Excursió d'exploracions al Avenc de la Serra Llarga

Sessió preparatòria divendres dia 14.

Sortida a les 5 aprofitats.

DIA 30 DE NOVEMBRE

Excursió als Obits i descensió al Avenc del Daví

Preparatòria el divendres dia 28.

Sortida a les 5 amb provisions.

DIES 6, 7 I 8 DE DESEMBRE**Excursió a Saragossa**

Dia 6.— Sortida de Terrassa a les 19'51 per a arribar a Saragossa a les 5'50 del mati.

Hostatge en l'Hotel Univers.

Dia 7.— Visita al Pilar, La Seu, Llotja, Canal Imperial, Torrero i Pont penjat del Gàllego.

Dia 8.— Visites al Castell de C. Aljaferia, Museu Provincial, Universitat, Escoles d'Indústries, Escorxador, Mercat i algunes fàbriques.

Sortida de Saragossa a les 21'20 per arribar a Terrassa a les 7'04 de la matinada.

Pressupost total ~~73~~ pessetes.

Caixer: Francesc Badiella.

Inscripció ~~dinors~~ *divendres* dia 28 de Novembre.

DIA 14 DE DESEMBRE**Excursió de muntanya**

Itinerari: La Barata, Font de la Pola, Cova d'En Capablanca, les Pujolades, Matarrodona, Coll de Daví, Rellinàs, Torrent del Prat i estació de Monistrol.

Preparatòria el dia 12.

Sortida a les 5.

Cal portar-se provisions.

DIA 21 DE DESEMBRE**Excursió a Mongat, Tiana, Montalegre,
Sant Fost de Capcentelles i Mollet**

Sortida en el tren de les 6'10.

Pressupost 4'50 pessetes.

Cal portar-se provisions.

Sessió preparatòria divendres dia 19.

USANT EL LLEIXIU AROMATIC
LA CONFIANZA

obtindreu immillorables resultats amb un màxim de netedat i blancor

Fabricat per: **MARIUS BARRERA ROGES**

Químic Industrial

Despatx a l'engrós: **Sant Llorenç, 109**

TERRASSA

CASA
ALAVEDRA

OBJECTES D'ART
ARTICLES PER A
DECORACIÓ - FLORS

CARRER GABATXONS

LA MODEL
SABATERIA
V. SERRA

GRANS NOVETATS - ESPECIALITAT A MIDA - CALÇAT PER A EXCURSIONISME I ESPORT

SANT PERE, 8

EL BARATO

TALLERS D'EBANISTERIA
GRAN ASSORTIT DE QUADRES

RAMÓN ARTIGAS

Mobles de totes classes
Economia en els preus

Cremat, 21 TERRASSA

RAMÓN ARGEMÍ
REPRESENTACIONS

"Comprar en aquesta casa, és comprar a les grans cases productores"

Teléfono, 1709 - Sant Josep, 49

"EL BLAU" SASTRERIA
CAMISERIA

Vestits a mida de totes classes; Llana, Blau, Vellut i Fil
Gorres i Berrets darreres modes.-Camises, Corbates, Colls i
Punys. - Elàstics, Lligues, Paraigües i Gèneres de punt

Trajos per a turisme i esport **Sant Pere, 26 i 28**

HOTEL DE ESPAÑA

TELÉFON 1772

TERRASSA

ESTORES, ALFOMBRES
I PERSIANES

Antoni Rovira

CASA SIMÓN - FUNDADA EN 1770

Font-vella, 14 - Teléfon 2349

**V JOSEP
ILATOBÁ**

FOTÓGRAF

Ex-operador de les principals cases d'América

Sant Pere, 4 TERRASSA

Articles per a esports
de la casa

A. Alimundo i C.^{ia}
de Barcelona

*Foot-Ball, Basse ball, Polo, Hockey, Golf,
Croquet, Boxe, Criket, etz. - Motocicletes:
Campión, Levis, New-Hudson, Swift
Cicle-Cars: SWIFT-BABY
Bicicletes: Váries marques angleses*

Representant a Terrassa:

SECUNDO CABA - Font-vella, 13

LA CATALANA

Carruatges de lloguer
:: per a totes parts ::

JOSEP MARTI

Successor de Miquel Torres

COTXERIA: *Sant Leopold, 66-Teléfon 1891*

SUCURSAL: *Hotel de España. TERRASSA*

Camises, Calsotets
i Bruses a mida

**CAMISERIA
G. VACARISAS**

Font-vella, 4 i 6 - Teléf. 19-93

ELECTRICITAT

Maquinària i Material Eléctric
Montatges en general: Útils maquinària
Instalacions de Llum i Calefacció

Badiella & Polo

Sant Pere, 53
Teléfon, 1839

TERRASSA

VÍDUA DE JOAN CASTELLÓ

Nort, 25

TINTORERIA

ARXIU

ES REPARTeix DE FRANC ALS SE-
NYORS SOCIS DEL CENTRE EXCUR-
SIONISTA DE TERRASSA

SUSCRIPCIÓ: TERRASSA, 6 pessetes anyals
FORA, 7 » »

ANUNCIS

CONDICIONS VENTATJOSSES